

GRAU EN ANTROPOLOGIA SOCIAL I CULTURAL

101268. Antropologia del parentiu

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Antropologia del Parentiu
Codi	101268
Crèdits ECTS	6 CN
Curs i període en el que s'imparteix	2n. Curs del Grau en Antropologia Social i Cultural
Horari	
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	Català, Castellà

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Anna Piella Vila
Departament	Antropologia Social i Cultural
Universitat/Institució	Facultat de Filosofia i Lletres. UAB
Despatx	B9-207
Telèfon (*)	93-581.3279
e-mail	Anna.Piella@uab.cat
Horari d'atenció	Concertar via e-mail

2. Equip docent

Nom professor/a	GRUP 1 – Anna Piella Vila
Departament	Antropologia Social i Cultural
Universitat/Institució	Facultat de Filosofia i Lletres. UAB
Despatx	B9-207
Telèfon (*)	93-581.3279
e-mail	Anna.Piella@uab.cat
Horari de tutories	

Nom professor/a	GRUP 50 – Jordi Grau Rebollo
Departament	Antropologia Social i Cultural
Universitat/Institució	Facultat de Filosofia i Lletres. UAB
Despatx	B9-213
Telèfon (*)	93-581.3485
e-mail	Jordi.Grau@uab.cat
Horari de tutories	

3.- Prerequisits

No s'estableixen prerequisits per cursar l'assignatura però és recomanable haver realitzat el primer curs acadèmic del Grau en Antropologia Social i Cultural o alguna assignatura d'Introducció a l'Antropologia Social i Cultural.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

CONTEXTUALITZACIÓ

Assignatura de Segon curs que aprofundeix en el desenvolupament de la teoria antropològica i l'anàlisi de la diversitat cultural en l'àmbit del parentiu i l'organització social i que correspon a la matèria principal 'Camps clàssics de l'Antropologia'.

Aquesta assignatura es centra en l'anàlisi de l'estudi de les relacions de parentiu des de la perspectiva antropològica així com en la presentació de les eines bàsiques, tant terminològiques, com metodològiques i teòriques per entendre el parentiu com una construcció cultural. L'estudi transcultural de la diversitat que existeix en l'àmbit del parentiu és un altre dels focus de l'assignatura, vinculant-ho amb els canvis que s'hi han produït i les organitzacions socials que les han creat.

OBJECTIUS FORMATIUS

L'alumne ha de ser capaç d'entendre i analitzar la terminologia bàsica de les relacions de parentiu en qualsevol context sociocultural.

L'alumne ha de ser capaç de reconèixer les interpretacions ideològiques que emmarquen el parentiu en la seva diversitat.

L'alumne ha de ser capaç d'interpretar i comparar el significat de la diversitat que existeix en l'àmbit del parentiu en qualsevol tipus de societat.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència	A2. Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes de parentiu i la teoria antropològica sobre aquest àmbit
Resultats d'aprenentatge	L'estudiant és capaç de reconèixer i comprendre la teoria i la variabilitat transcultural en l'àmbit del parentiu
Competència	A4. Aprendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a font de coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
Resultats d'aprenentatge	L'estudiant té capacitat per analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en l'àmbit del parentiu. L'estudiant sap avaluar amb sentit crític materials etnogràfics com a font de coneixement i com a models teòrics.
Competència	A5. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i la seva gènesi per evitar projeccions entocèntriques
Resultats d'aprenentatge	L'estudiant és capaç de comprendre el procés de projecció etnocèntrica que ha portat a la construcció de la teoria clàssica del parentiu.
Competència	A6. Conèixer i comprendre els desenvolupaments disciplinaris recents i la vinculació de la teoria antropològica amb les disciplines socials afins en el seu devenir històric i en les tendències interdisciplinàries actuals
Resultats de l'aprenentatge	L'estudiant sap comparar els enfocaments de disciplines socials afins davant objectes d'estudi compartits.
Competència	C.2. Utilitzar el corpus teòric i etnogràfic de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.
Resultats de l'aprenentatge	L'estudiant és capaç d'utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural L'estudiant té capacitat per integrar de forma holista els desenvolupaments clàssics de l'Antropologia.
Competència	T4. Reconèixer i posar en pràctica les següents habilitats per al treball en equip: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes.
Resultats de l'aprenentatge	L'estudiant sap treballar en equip. L'estudiant es compromet i col·labora amb la resta de membres de l'equip. L'estudiant té capacitat per debatre i plantejar resolucions de problemes.

6.- Continguts de l'assignatura

INTRODUCCIÓ. El parentiu com a construcció cultural i com a domini teòric

Tema 1- El parentiu com a construcció cultural. Definicions de parentiu. L'espai genealògic. Tipus de parents. Importància social del parentiu.

Tema 2- La construcció disciplinar de l'Antropologia del Parentiu. Precedents. De Morgan a Rivers. De l'evolucionisme al mètode genealògic. Les Teories de la Filiació i de l'Aliança. El Funcionalisme i els Grups de Filiació. Cl. Lévi-Strauss i els principis estructurals del parentiu. Crisis de la filiació i exploració dels límits de l'exogàmia. Crítiques i Perspectives recents en Antropologia del Parentiu.

PRIMERA PART. Els grups de parents i la regulació de la procreació.

Tema 3 - El control de la sexualitat i la construcció cultural de la descendència. El tabú de l'incest i les seves diferents explicacions. Regulacions prescriptives. La divisió sexual del treball i l'exogàmia. Creences embriològiques i organització del parentiu. Velles i noves formes de control de la reproducció.

Tema 4 – Filiació i Parentiu. Filiació, descendència i parentiu. Llinatge i clan. Asimetria entre patrilinealitat i matrilinealitat. Funcions polítiques dels grups de filiació. Les relacions de parentiu en les societats unilineals. La relació avuncular. M. Fortes: el concepte de descendència complementària. Grups cognaticis i Parentel.les.

Tema 5 – Exogàmia, matrimoni i Parentiu. Intents de definició de matrimoni. Variabilitat i polèmica sobre la seva universalitat. Sistemes d'Intercanvi Matrimonial. Matrimonis prescriptius i preferencials. Formes de compensació matrimonial. Institucions vinculades al matrimoni. Levirat i sororat. Divorci i estabilitat matrimonial.

SEGONA PART. Unitats familiars i xarxa de parents

Tema 6 - La unitat domèstica en les societats tradicionals. Família vs. unitat domèstica. Famílies independents, polígames i extenses. La residència postnupcial. El cicle de la unitat domèstica.

Tema 7 - Canvis en les unitats domèstiques a Europa. Gènesi i evolució de la família a Europa. J. Goody i l'estudi del matrimoni a Europa. E. Bott i la identificació reticular de les relacions familiars. Homogàmia i endogàmia a les famílies nuclears urbanes. Noves formes de matrimoni, residència i convivència. Cohabitació i parelles de fet. Famílies monoparentals, homoparentals i reconstituïdes.

TERCERA PART. Parentiu, Gènere i Societat

Tema 8 – Parentiu i gènere. Sexe i gènere com a construccions culturals. Aportacions dels pensaments feministes a l'Antropologia del Parentiu. post modernisme, etnografia, gènere, identitat, raça, classe i etnicitat. Parentiu *queer*.

Tema 9 - Parentiu i activitats econòmiques. Grup domèstic com unitat de producció, reproducció i consum. Característiques de la producció en les societats tradicionals. Distribució i consum en les societats modernes. Grup domèstic i transmissió del patrimoni.

Tema 10 – Parentiu i organització social. Família, unitat domèstica i control social. La família com a continuadora dels canvis socials i com a transmissora de les desigualtats socials. L'àmbit privat i públic de la família.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

ACTIVITATS FORMATIVES	METODOLOGIA DOCENT
<ul style="list-style-type: none"> - Classes teòriques i pràctiques dirigides - Lectura de textos i discussió en equip - Anàlisi de productes audiovisuals de contingut etnogràfic - Redacció i presentació de treballs. Treball en equip - Estudi individual - Avaluació 	<ul style="list-style-type: none"> - Classes magistrals amb suport de TIC - Debats en el grup classe - Lectura comprensiva i discussió de textos - Visionat i discussió de documentals etnogràfics - Presentacions orals en grup - Recensions i assaigs bibliogràfics (individuals o en grup) a partir d'una guia per a la seva realització - Redacció d'un treball (individual o en grup) a partir d'una guia per a la seva realització - Aplicació de conceptes teòrics a l'anàlisi de situacions etnogràfiques - Realització de esquemes, mapes conceptuals i resums - Prova escrita

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides	Exposició classe magistral	30	L'estudiant és capaç de reconèixer i comprendre la teoria i la variabilitat transcultural en l'àmbit del parentiu
------------------	----------------------------	----	---

Debats grup classe	6	L'estudiant té capacitat per debatre i plantejar resolucions de problemes
Visionat i discussió documentals	6	L'estudiant és capaç d'utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural
Prova escrita	1'5	L'estudiant sap comparar els enfocaments de disciplines socials afins davant objectes d'estudi compartits L'estudiant té capacitat per integrar de forma holista els

		desenvolupaments clàssics de l'Antropologia
--	--	---

Supervisades

Tutories preparació treball escrit	5	L'estudiant sap treballar en equip L'estudiant es compromet i col.labora amb la resta de membres de l'equip L'estudiant és capaç d'utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural
Treballs individuals o en equip	20	L'estudiant és capaç d'exposar en forma narrativa els resultats de les seves anàlisis d'acord amb els canons crítics de la disciplina. L'estudiant sap treballar en equip. Es compromet i col.labora amb la resta de membres de l'equip

Autònomes

Lectures textos	35	L'estudiant sap avaluar amb sentit crític materials etnogràfics com a font de coneixement i com a models teòrics. L'estudiant sap comparar els enfocaments de disciplines socials afins davant objectes d'estudi compartits
Estudi Personal	40	L'estudiant és capaç de reconèixer i comprendre la teoria i la variabilitat transcultural en l'àmbit del parentiu L'estudiant té capacitat per integrar de forma holista els desenvolupaments clàssics de l'Antropologia L'estudiant és capaç de comprendre el procés de projecció etnocèntrica que ha portat a la construcció de la teoria clàssica del parentiu.

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

Mòdul treballs 40-60%

40% Treball final (en grup). Reflexió, anàlisi i proposta definició del concepte 'família'.

10% Fitxes de lectures dossier.

Mòdul Participació 10-30%

10% Assistència, participació i entrega d'un breu comentari a partir de qüestions plantejades en guió.

Mòdul proves escrites 20-40%

40% Prova escrita sobre conceptes bàsics

Per tal de superar l'assignatura cal **presentar i aprovar** cada un dels mòduls d'avaluació.

Es considera 'No Presentat' qui no realitzi com a mínim un 40% de l'avaluació.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Treball final (en grup). Reflexió, anàlisi i proposta definició del concepte 'família'	40	L'estudiant és capaç d'exposar en forma narrativa els resultats de les seves anàlisis d'acord amb els canons crítics de la disciplina. L'estudiant sap treballar en equip. Es compromet i col.labora amb la resta de membres de l'equip
Prova escrita sobre conceptes bàsics	1'5 (+ estudi personal)	L'estudiant sap comparar els enfocaments de disciplines socials afins davant objectes d'estudi compartits L'estudiant té capacitat per integrar de forma holista els desenvolupaments clàssics de l'Antropologia

Participació en les discussions visionat de documentals i entrega comentari	6	L'estudiant és capaç d'utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural
Fitxes de lectures dossier	12	L'estudiant té capacitat per analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en l'àmbit del parentiu. L'estudiant sap avaluar amb sentit crític materials etnogràfics com a font de coneixement i com a models teòrics.

9- Bibliografia i enllaços web

BIBLIOGRAFIA. LECTURES OBLIGATÒRIES. Dossier 'Lectures del curs'

Tema 3- El control de la sexualitat i la construcció cultural de la descendència

MALINOWSKI, Bronislaw (1982 [1920]). "El padre en la psicología primitiva" a *Estudios de Psicología Primitiva*. Buenos Aires: Ediciones Paidós.

Tema 4 - Filiació i Parentiu

SAN ROMÁN, T.; GONZÁLEZ A.; GRAU, J. (2003) 'Los grupos de filiación' a *Las relaciones de parentesco*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural, núm. 23, Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions. Pp. 75-96

Tema 5 - Exogàmia, matrimoni i Parentiu.

GOODY, J. (2007[1969]). "Herencia, propiedad y matrimonio en África y Eurasia" a Parkin, R. y Stone, L. *Antropología del parentesco y de la familia*. Madrid: Editorial Universitaria. Ramón Areces. Pp. 211-224

Tema 6 - La unitat domèstica en les societats tradicionals

LÉVI-STRAUSS, Cl. (1984). "La Familia" a Lévi-Strauss, Cl.; Spiro, M. y Gough, K. *Polémica sobre el origen y la universalidad de la Familia*. Barcelona: Anagrama. 4ª ed. Pp. 7-49

Tema 7 - Canvis en les unitats domèstiques a Europa.

ROIGÉ, X. (1996). "De la familia troncal a las nuevas familias. Continuidades y cambios en la familia catalana", a Roigé, X. (Ed.) *Familias de ayer, familias de hoy. Continuidades y cambios en Cataluña*. Barcelona: Icaria. Pp: 9-23.

Tema 8 - Gènere, Economia i Organització Social en l'àmbit del Parentiu

MOORE, H. (1991). "Parentesco, trabajo y hogar: comprender la labor de la mujer" a *Antropología y feminismo*. Madrid: Cátedra. Pp. 59-95

BIBLIOGRAFIA. Lectures Complementàries

GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, A; SAN ROMÁN, T; GRAU REBOLLO, J. (2003). *Las relaciones de parentesco*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural. UAB. Núm. 23

ZONABEND, F. (1988). "Una visión Etnológica del parentesco y la familia" a *Historia de la Familia*.

Vol. 1 Mundos Lejanos, mundos antiguos. Alianza Editorial.

BIBLIOGRAFIA GENERAL

AIXELÀ, Y.

2000 *Mujeres en Marruecos. Un análisis desde el parentesco y el género.* Barcelona: Edicions Bellaterra. Colección Alborán.

BARRERA, A.

1990 *Clase, herencia y familia en la Cataluña rural.* Alianza Universidad. Ed. Alianza. Madrid.

BEATTIE, J.H.M.

1972 *Otras Culturas.* México: F.C.E.

BESTARD, J.

1998 *Parentesco y modernidad.* Barcelona. Buenos Aires: Paidós.

BOTT, E.

1990 (1975) *Familia y red social.* Barcelona: Taurus.

BUCHLER, I.

1982 *Estudios de Parentesco.* Barcelona: Anagrama. Col. Panorama de la Antropología Cultural Contemporánea. Núm.5.

COLLIER, J.F.; YANAGISAKO, S.J. (ed.).

1987 *Gender and kinship. Essays toward a unified analysis.* Stanford. California: Stanford University Press.

Del VALLE, Teresa (Ed)

1993 *Gendered Anthropology.* Londres: Routledge

DUMONT, L.

1975 *Introducción a dos teorías de la Antropología Social.* Barcelona: Anagrama.

FIRTH, R. (et al.)

1970 *Families and their relatives.* London: Routledge and Kegan Paul.

FOX, Robin.

1980 *Sistemas de parentesco y matrimonio.* Madrid: Alianza Universidad.

GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, A.; SAN ROMÁN, T.; GRAU REBOLLO, J.

2003 *Las relaciones de parentesco.* Bellaterra: Universidad Autònoma de Barcelona. Serie Materiales.

GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, A.; SAN ROMÁN, T.; VALDÉS, R.

1983 *Tres escritos introductorios al estudio del parentesco.* Bellaterra: Publicaciones de Antropología Cultural. Universidad Autònoma de Barcelona.

GOODY, J.

1986 *La evolución de la familia y del matrimonio en Europa.* Barcelona: Editorial Herder.

GRAU, Jorge.

2002 *La familia en la pantalla.* Oviedo: Septem Ediciones

2006 *Procreación, género e identidad. Debates actuales sobre el parentesco y la familia en clave transcultural.* Barcelona: Edicions Bellaterra.

HARRIS, M.

1987 *Introducción a la Antropología general.* Madrid: Alianza. Capítulos 13 "La organización de la vida doméstica" y 14 "Parentesco, residencia y filiación".

LASLETT, P.

1972 *Household and Family in Past Time.* Cambridge: Cambridge University Press.

LÉVI-STRAUSS, Cl.

1972 *El futuro de los estudios del parentesco.* Barcelona: Anagrama.

1973 *Las estructuras elementales del parentesco.* Barcelona. Buenos Aires: Paidós. 3ª reimpresión (1a. edición 1949).

MALINOWSKI, B.

1969 *Sexe i repressió en les societats primitives.* Barcelona: Edicions 62.

1970 *Estudios de psicología primitiva.* Buenos Aires, Barcelona: Ediciones Paidós.

- MEAD, M
1983 *Sexe i Temperament en tres Societats Primitives*. Barcelona: Edicions 62. Edició original de 1935.
- MEILLASSOUX, Cl.
1977 *Mujeres, graneros y capitales*. Barcelona. Madrid: Siglo XXI. 8ª. Edición.
- MURDOCK, G.P.
1967 *Ethnographic Atlas*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- NEEDHAM, R.
1971 *Rethinking Kinship and Marriage*. Londres: Tabistock.
- PARKIN, R; STONE, L
2006 *Antropología del parentesco y de la familia*. Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramón Areces.
- RADCLIFFE-BROWN, A.R.; FORDE, D. (eds.)
1982 *Sistemas africanos de parentesco y matrimonio*. Barcelona: Anagrama.
- ROIGÉ VENTURA, X. (Coord.)
2006 *Familias de ayer, familias de hoy. Continuidades y cambios en Cataluña*. Barcelona: Icària.
1997 "¿Tanto está cambiando la familia? Transformaciones y continuidades en el parentesco". *Revista de Occidente*. Núm. 199. Pp. 90-111.
- ROIGÉ, X.; GARCÍA, A.; MASCARELL, M. (eds.)
1994 *Antropología del Parentiu*. Barcelona: Icària.
- SEGALEN, M.
1992 *Antropología histórica de la familia*. Madrid: Taurus Universitaria. Primera parte: el espacio del parentesco. Pp. 37-97.
- SCHNEIDER, David M.
1968 *American Kinship. A Cultural Account*. New Jersey: Prentice-Hall
- STOLCKE, Verena
2004 "La mujer es puro cuento: la cultura del género"; *Quaderns*, 19: 69-95
- STONE, Linda (Ed)
2001 *New Directions in Anthropological Kinship*. Nueva York: Rowman and Littlefield Publishers Inc.

